

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Освітні послуги відносяться до тієї групи економічних благ і товарів, які мають назву суспільних товарів. Існують три великі групи товарів і послуг: приватні (особисті) блага, суспільні блага і проміжні блага. Для приватних благ характерно індивідуальне споживання за відносно короткий термін. При споживанні ж освітніх послуг ми маємо справу з великою кількістю людей, які зайняті у цьому процесі досить тривалий період. Приватні блага можуть бути надані виключно певним особам, тим, хто за них платить. Вигоди від споживання цього товару присвоюють конкретним споживачем, причому споживання його іншими неможливе. Для забезпечення осіб такими товарами найкраще пристосований ринковий механізм, при ньому виробники керуються попитом споживачів. Покупці пропонують ціни для продуктів, а виробники продають їх тим, хто більше платить. Такий жорсткий ринковий механізм неприйнятний до суспільних товарів [1].

Перша відмінність полягає подвійній корисності. З одного боку, освітня послуга задовольняє особисті потреби людей в отриманні освіти. Ця потреба в свою чергу визначається властивостями освіти як духовного блага, яке збагачує життя людини та розширює сферу її інтересів, а також самореалізацію особистості. Водночас рівнем освітньої підготовки визначається трудовий потенціал людини та пов'язаний з цим особистий дохід від його діяльності .

З іншого боку, освітні послуги наділені характерними якостями того, що в економічній науці називають суспільним товаром. Мова йде про додаткові ефекти від зростання освітнього рівня населення для всього суспільства в цілому. Людина підвищує рівень своєї освіти, а виграє від цього не тільки вона сама, але й люди які її оточують, сусіди за місцем проживання, колеги за місцем роботи тощо. Від рівня освіченості населення та якості отриманих ним освітніх послуг залежить економічний розвиток країни і добробут населення, формування цивілізованої, культурної сфер, що, зрозуміло, впливає на соціальну та політичну стабільність. У всіх розвинених країнах держава бере на себе значну частину витрат на утримання та розвиток освітніх установ.

Науці та освіті завжди відводилася значна роль у вирішенні завдань забезпечення безпеки (підготовка кадрів потрібного профілю та якості,

здійснення оборонних розробок тощо). Однак, досі наука і освіта не досліджувалися ні з концепцій національної безпеки України, ні з точки зору їх власної безпеки для суспільства і держави, безпеки якості, надійності стану науки для самої науки і освіти.

Безпека будь-якої системи передбачає її здатність адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні фактори з метою свого самозбереження і розвитку. Це трактування повною мірою стосується і сфери освіти. При цьому особлива увага, на думку автора, має бути приділена забезпеченню економічної безпеки вищих навчальних закладів (ВНЗ) як властивості їх економічної системи, яка повинна адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози з метою самозбереження і розвитку за допомогою перебудови внутрішньої структури та корекції параметрів функціонування [2].

Безпека освітньої установи характеризується економічними можливостями реалізації її цілей і завдань, а також формуванням необхідних умов господарської діяльності. Йдеться про необхідні умови життєдіяльності (функціонування) і можливості реалізації найважливіших потреб суспільства (як поза ВНЗ, так і всередині його). При цьому об'єктом управлінського впливу в аспекті забезпечення економічної безпеки є організаційно-економічні відносини, які складаються в процесі виробництва освітніх товарів .

Отже, підвищення рівня економічної безпеки ВНЗ безпосередньо пов'язано з формуванням набору ефективних інструментів, які забезпечують його сталий економічний розвиток для реалізації цілей і завдань.

Все вищезазначене стає ще більш актуальним у нинішніх умовах зниження практично у всіх галузях реального сектора економіки України.

Забезпечення економічної безпеки системи освіти ВНЗ, з одного боку, характеризується сукупністю відносин, що дозволяють протидіяти загрозам порушення його економічної стійкості. З іншого боку, її необхідно розглядати як модифікацію економічної системи освіти до мінливих умов господарської діяльності ВНЗ. При такому підході економічна безпека системи освіти характеризується здатністю адекватно реагувати на порушення рівноваги та економічної стійкості, протиставляти загрозам своєчасну та ефективну реорганізацію структури і функціонування самої системи.

Таким чином, ми вважаємо, що безпека – це здатність економічної системи відтворюватися без непередбачених обмежень. Безпека як властивість будь-якої системи передбачає її здатність адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні фактори з метою свого самозбереження та розвитку.

Отже, значну роль у забезпеченні економічної безпеки ВНЗ на макрорівні виконує система освіти як велика багатогалузева сфера діяльності, де створюється найважливіший елемент національного багатства – фонд знань, навичок, особистих якостей населення і робочої сили, який виявляється найбільш довготривалим з усіх сучасних активних виробничих факторів.

Список використаної літератури

1. Грищенко І.М. Економічні аспекти проблем розвитку вищої освіти в Україні: [монограф.]/ І.М. Грищенко.- Хмельницький: ХНУ, 2010.-302с.
2. Грищенко І.М. Економічні умови забезпечення якості освітніх послуг у системі вищої освіти: [монограф.]/ І.М. Грищенко.- К.: Педагогічна думка, 2012.-88с.
3. Адамчук, В. В. Экономика и социология труда: [учебн. пособ.] / В. В. Адамчук, О. В. Романов, М. Е. Сорокина. - М.: ЮНИТИ, 1999. - 407 с.
4. Критский, М. М. Человеческий капитал: [учебн. пособ.] / М. М. Критский; Ленингр. гос. ун-т. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1991. - 117 с.